

EPISOADE DE DEMNITATE ȘI CURAJ LA PROFETUL IEREMIA

Pr. conf. univ. dr. Remus ONIȘOR
Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia
Facultatea de Teologie Ortodoxă
onisorremus@yahoo.com

Abstract: Instances of Dignity and Courage Shown by Prophet Jeremiah
Jeremiah is by excellence the prophet of sorrow and pain, but also the man of senses and action. In the six „confessions” from his book, beside imprecations and personal prayers, we find an emphasis on an emotional intensity that shows him full of dignity. The buying of land in a difficult historical context, the letter to the exiles from Babylon, as well as other symbolic actions contain messages of hope and comfort. The people can enjoy their family and home, while keeping their faith in truth, good and beauty, weather we are in Jerusalem or Babylon. The people are blessed while they remain faithful to the Lord. The Diaspora is a challenge for the faithful Jew, and dignity is a feature of the preservation of religious freedom.
Keywords: prophet, letter, dignity, confession, exile, Babylon, comfort

---

Preliminarii

Credința religioasă, mărturisită de profetul Ieremia, într-un anumit context social și politic, va fi susținută și conturată de învățătii evrei și de oamenii de seamă ai Bisericii. Învățătura devine importantă dacă e crezută, mărturisită și propovăduită. Numai așa, ea își găsește aplicabilitate și expresivitate, în fiecare generație de credincioși, care trăiesc în această lume. A întemeia învățătura de credință, cu aspectele ei istorice și profetice, pe evenimente și stări, care nu se regăsesc și nu se repetă, înseamnă a o izola de experiența zilnică a omului.

Profetul Ieremia a arătat celor din vremea sa și ne arată și nouă că Dumnezeu se autodezvăluie prin glasul său. El știa, ceea ce știm și noi

astăzi, că pentru a supraviețui captivității babiloniene, și de fapt oricărei captivități din istorie, credincioșii au nevoie de un „Dumnezeu exportabil”, o religie atât de mobilă încât să poată să înflorească pe pământ străin. Cuvintele lui Ieremia 29 au pătruns în conștiința evreilor și pătrund până astăzi în mintea oricărui credincios confruntat cu situații dificile. Vorbele profetului au prins rădăcini în mintea celor plecați în exil. Ideea centrală a mesajului profetic este că demnitatea, omenia și moralitatea pot fi păstrate și atunci când ești departe de casa, sau țara natală.

În vremea când ritualul și sacrificiul reprezentau esența religiei, profetul Ieremia îi învață, pe cei aflați departe de Templu și de Ierusalim, că pot rămâne apropiați de Dumnezeu, păstrându-și demnitatea și încercând să fie morali.

Din predica profeților evreii au învățat că trebuie să fie un exemplu pentru restul umanității, iar noi învățăm că mesajul spiritual și moral al profetului Ieremia este valid pentru întreaga omenire.

1. Un context istoric dificil

Marele rabin evreu Iohanen bar Napahna (185-279)¹ are între aforismele sale unul cu valoare universală: „Cât timp e viață, este și speranță”².

Ieremia a fost profetul care a știut să depășească întreg contextul politic al vremii sale prin transmiterea învățăturii ce subliniază speranța și demnitatea în orice împrejurare³. Întreaga lui activitate profetică a coincis cu o perioadă de mari frustrări în istoria Ierusalimului și a regatului lui Iuda. Alături de ceilalți contemporani, el asistă la prăbușirea imperiului asirian și la preluarea supremației în Orientul Apropiat de către Babilon. Își începe activitatea în timpul domniei lui Iosia și o continuă până la ultimul rege a lui Iuda.

Domnia lui Iosia (640-609) este prezentată în mod favorabil în Sfânta Scriptură. Fiind un reformator în cele religioase, profetul Ieremia a fost alături de el, susținându-l în lupta împotriva idolatriei și în cea

1 Maimonide îi atribuie acestui rabin redactarea Talmudului (v. *Dicționar Enciclopedic de Iudaism*, București, Hasefer, , 2000 p. 359).

2 *Ibidem*

3 A. H. W. CURTIS/ Th. RÖMER (ed.), *The Book of Jeremiah and Its Reception – Le Livre de Jérémie et sa réception*, Leuven, (Bibliotheca Ephemeridum theologicarum Lovaniensium), 1997, p. 17 u.

naționalistă⁴. Ca simpatie și interes politic, regii lui Iuda pendulau între Egipt și Asiria. Lucrurile se precipită în Orient. Marele oraș Ninive, capitala și simbolul unui imperiu celebru, va cădea, în 612, în mâna babiloni- enilor. Asirienii nu renunță la luptă și caută ajutor la faraonul Egiptului. Faraonul Neko intervine cu armata sa în favoarea asirienilor. Regele Iosia încearcă să-l blocheze pe Neko la Megido, dar este rănit și moare⁵. Îi urmează la tron Ioahaz (609), fiul său cel mic. Faraonul Neko nu este de acord cu această alegere, făcându-l prizonier și înlocuindu-l cu fratele mai mare, Ioiachim (609-598)⁶. Față de acest rege, profetul Ieremia se arată foarte critic (Ieremia 22, 13-19)⁷.

Egiptul își va exercita supremația asupra regatului lui Iuda între anii 609-605 î.Hr., după care Ierusalimul va intra în aria de supremație babiloniană⁸. Cartea 2 Regi (24:1) vorbește despre această vasalitate și despre o revoltă a regelui Ioiachim⁹.

În ce privește moartea regelui Ioiachim, la sfârșitul anului 598, cartea lui Ieremia (22:19 și 36:20) sugerează un asasinat¹⁰. Iehonia, fiul lui Ioiachim, nu va domni decât câteva luni. Babilonienii îl vor duce în robie în 597, împreună cu câteva mii de locuitori ai Ierusalimului (2 Regi 24:13-16). La conducere va urma Sedechia (597-587). Ieremia nu îi va agreea pe nici unul dintre acești regi. Babilonienii vor declanșa un nou atac în 588 împotriva Ierusalimului, luându-l prizonier pe Sedechia. Ierusalimul va fi cucerit și Templul distrus.

4 P.-M. BOGAERT (ed.), *La livre de Jérémie. Le prophète et son milieu. Les oracles et leur transmission*, Leuven (Bibliotheca Ephemeridum theologicarum Lovaniensium 54), 1981, p.21.

5 Yohana GOLDMAN, „Juda et son roi au milieu des nations. La dernière rédaction du livre de Jérémie”, în A. H. W. CURTIS/ Th. RÖMER (ed.), *The Book of Jeremiah...* (p. 151-182).

6 John BOWKER, *Le Grand Livre de la Bible*, Paris, Cerf, 1999, p.145.

7 Domnia lui Ioiachim e caracterizată de rapacitate și nedreptate. Ceea ce condamnă Ieremia aici e lipsa de demnitate a unui conducător, ce-și construiește palatul uitând să plătească muncitorii. E vorba de cetatea regală Ramat-Rasel, situată la sud de Ierusalim (Roulet PHILIPPE et Müller DENIS «ed.», *Jérémie un prophète en temp de crise*, Genève, Labor et Fides, 1985, p. 19 u.

8 Damien NOËL, „Au temps des rois d'Israël et de Juda”, în *Cahiers Évangile*, 109 (1999), Paris, Cerf, p.53.

9 Această revoltă a avut loc atunci când Babilonul a încercat, fără succes, să ocupe Egiptul (v. L. WISSER, *Jérémie, critique de la vie sociale*, Genève, Labor et Fides, 1982, p.175).

10 Iosif Flaviu (*Antichități iudaice* I, X, VI, 3, București, Hasefer, 1999, p.569) scrie că regele Ioiachim a fost ucis de babilonieni și n-a avut parte nici măcar de înmormântare, trupul său fiind aruncat de pe meterezele cetății.

Acesta este, pe scurt, contextul socio-politic în care Ieremia și-a desfășurat activitatea¹¹.

2. „A smulge și a răsădi” (Ieremia 1:10), sau demnitatea unui mesaj

Chemarea la profetie nu este un eveniment unic. Relatarea cuprinsă în cartea Ieremia, urmează o schemă bine cunoscută și întâlnită, mai întâi la Moise și Ghedeon, dar și la Iezechiel:

- a. La Ieremia (1:5): „Înainte de a te fi zămislit în pântec te-am cunoscut și înainte de a ieși din pântec te-am sfințit și te-am rânduit proroc pentru popoare.”
- b. La Moise (Ieș. 3:10): „Vino dar să te trimit ca să scoți pe fiii lui Israel, poporul Meu, din țara Egiptului.”
- c. La Ghedeon (Jud. 6:14): „Și căutând Domnul spre el a zis: «Mergi cu această putere a ta și izbăvește pe Israel... iată, Eu te trimit.»”
- d. La Iezechiel (2:3): „Acela mi-a zis: «Fiul omului, am să te trimit la fiii lui Israel...»”

Toți acești aleși de Domnul vor respinge, în primă fază, chemarea (Ieș. 3:11; Jud. 6:15; Ier. 1:6; Iez. 2:8). Dumnezeu însă nu acceptă refuzul (Ieș. 3:12; Jud. 6:16; Ier. 1:7 ș.u.; Iez. 2:6 ș.u.) ci în mod suveran își confirmă printr-un semn chemarea la misiunea încredințată (Ieș. 3:12; Jud. 6:17 ș.u.; Ier. 1:9; Iez. 2:8 ș.u.)¹².

Chemarea la misiune a profetului cuprinde în partea finală șase verbe, grupate două câte două; ele nu sunt altceva decât metafore ale judecării și ale izbăvirii: să smulgi și să dărâmi, să pierzi și să dobori, să zidești și să sădești (Ier. 1:10).

Această suprapunere de verbe într-o singură serie de cuvinte nu se găsește decât aici, la Ieremia. Ele apar ca un program bine stabilit al misiunii pe care Ieremia o previzionează. Cuvintele le vom regăsi apoi în patru texte reprezentative din cartea profetului Ieremia¹³.

După vedenia celor două coșuri cu smochine, Domnul anunță soarta viitoare a poporului: „Și-mi întorc ochii Mei asupra lor, spre binele

11 J. BOWKER, *Le Grande Livre...* p. 145.

12 Th. RÖMER, *Discours de Jérémie, ou l'actualité permanente de la Parole de Dieu*, Aubonne, Moulin, 1992, p.8.

13 Daniel BOURGET, „Des métaphores de Jérémie”, *Études biblique* 9, Paris, 1987, p.15 u.

lor, și-i voi întoarce în țara aceasta și nu-i voi nimici ci-i voi zidi, nu-i voi smulge ci-i voi sădi” (Ier. 24:6). Ceea ce Domnul promite să împlinească este exact opusul misiunii încredințate lui Ieremia¹⁴. Judecata nu este ultimul cuvânt al Domnului. El pregătește un viitor mai bun pentru comunitatea celor exilați. Mai departe, profetul anunță o schimbare radicală: „Precum am privegheat asupra lor ca să-i smulg și să-i zdrobesc, ca să-i risipesc, să-i vatăm și să-i pierd, așa voi priveghea asupra lor ca să-i zidesc și să-i sădesc, zice Domnul” (Ier. 31:28)¹⁵. Această schimbare se va caracteriza printr-o poruncă nouă și o dreptate nouă (Ier. 31:29).

Un al treilea text reprezentativ prezintă răspunsul Domnului pentru cei rămași acasă și care vor să plece, spre aș-i găsi scăpare, în Egipt: „De veți rămâne în țara aceasta, Eu vă voi zidi și nu vă voi mai dărâma, vă voi sădi și nu vă voi mai smulge...” (Ier. 42:10). La fel ca în Ieremia 24, folosirea acestor verbe arată clar care este voința Domnului, adică binecuvântare pentru popor și nu blestem, izbăvire și nu pedeapsă¹⁶. În fine, această serie de cuvinte se găsește într-un mesaj de consolare adresat lui Baruh, ucenicul devotat al lui Ieremia, al cărui destin este strâns legat de acțiunea Domnului în favoarea poporului său: „Iată ceea ce am zidit voi dărâma și ceea ce am sădit voi smulge” (Ier. 45:4).

Plecând de la aceste verbe ce apar în chemarea la profeție a lui Ieremia, realizăm cu ușurință marile teme care se regăsesc în cuprinsul cărții: judecata Domnului asupra poporului și promisiunea mântuirii, adică recâștigarea demnității, atât pentru cei de acasă, cât și pentru cei din exil¹⁷.

3. „Confesiunile lui Ieremia – diatribă și demnitate”

Cartea lui Ieremia are șase pasaje ce exprimă starea de angoasă și mânie a profetului, care exprimă în același timp și situația conflictuală din interiorul regatului lui Iuda¹⁸.

„Confesiunile” sunt de fapt niște rugăciuni ale profetului către Domnul Dumnezeu. De formă poetică, aceste texte, care apar ca niște psalmi, ne îngăduie să vedem vigoarea și tensiunea cu care profetul se exprimă în

14 André RIDOUARD, „Jérémie, L'épreuve de la foi”, *Lire la Bible* 62, Paris, 1983, p. 274.

15 Jacques BRIEND, „Le Livre de Jérémie”, *Cahiers Évangile* 40, Paris, Cerf, 1982, p. 44.

16 *Ibidem*, p. 55.

17 J. FERRY, „Illusion et salute dans la prédication prophétique de Jérémie”, *Beihfte zur Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft*, Berlin, de Gruyter, 1994, p. 311 u.

18 Henry MOTTU, *Les „confession” de Jérémie*, Genève, Labor et Fides, 1985, p. 12 u.

fața lui Dumnezeu¹⁹. Confesiunile lui Ieremia sunt inserate printre diversele profeții care compun cartea și sunt în număr de șase: 11:18-23; 12:1-6; 15:10-21; 17:14-18; 18:10-23 și 20:7-18²⁰. E posibil, ca la origine, aceste texte să fi fost o colecție independentă, pe care un redactor să o fi folosit pentru a pune în relief reacția profetului la misiunea cu care fusese încredințat de Dumnezeu²¹. La o scurtă analiză ele se împart în trei părți:

- a. Confesorul care își plânge suferința,
- b. Dumnezeu căruia îi este adresată confesiunea,
- c. Dușmanii celui ce-și plânge soarta²².

În plângerile lui Ieremia dușmanii sunt, mai întâi, „oamenii din Anatot”, profeții din orașul său natal. Severitatea mesajului și amenințările pronunțate împotriva acestor oameni nu sunt altceva decât amenințările cu moartea pe care opoziții le-au lansat asupra sa (Ier. 11:21: „Pentru aceasta, așa zice Domnul despre oamenii din Anatot, care caută sufletul meu și zic: «Nu mai prooroci în numele Domnului, ca să nu mori de mâinile noastre!»”)²³.

Din cauza cuvintelor pe care le rostește, din partea Domnului, Ieremia este izolat de societate (Ier. 15:16-17: „Aflat-am cuvintele Tale și le-am sorbit și cuvântul Tău a fost bucurie și veselie pentru inima mea, că s-a chemat asupra mea numele Tău, Doamne, Dumnezeul puterilor. În adunarea celor ce râd n-am șezut, nici m-am veselit, ci am stat singur sub mâna Ta ce apasă asupra mea, că Tu mă umpluseși de mânie”)²⁴. Profetul se confruntă cu o ostilitate permanentă (Ier. 18:18-20). Se află într-o dilemă perpetuă: cum se face că cei necredincioși prosperă, în timp ce oamenii fideli Domnului suferă privațiuni de tot felul (Ier. 12:1)?²⁵

Ieremia merge până acolo încât își îngăduie să-l apostrofaze pe Dumnezeu: „Se cuvine oare a răsplăti cu rău pentru bine?” (Ier. 18:19)²⁶.

19 J. BRIEND, *Le Livre de Jérémie...* p. 39.

20 J. BOWKER, *Le Grand Livre...* p. 209.

21 Thomas RÖMER, Jean-Daniel MACCHI et Christophe NIHAN (ed.), *Introduction à L'Ancien Testament*, Genève, Labor et Fides, 2009, p.430 u.

22 Gebhard Marie BEHLER, *Les confessions de Jérémie*, Tournai, Casterman, 1959, p. 21 u.

23 Marc LUTHI, *Les confessions de Jérémie*, Promesses, nr. 197, 2016, p. 3.

24 J. BRIEND, „Le Livre de Jérémie...” p.41.

25 M. LUTHI, *Les confessions...* p. 2.

26 John BOWKER, *Le Grand Livre...* p. 208.

Profetul se întrebă despre adevărata identitate a dușmanilor. Opoziția omenească este reală, dar mai există și un dușman ascuns. Dumnezeu este cel care l-a trimis la misiune pe profet. El poate și să-l lumineze asupra opozanților săi (Ier. 17:14-17). Există și situații în care Ieremia îl face responsabil pe Dumnezeu de suferințele prin care trece (Ier. 15:18b: „Oare vei fi Tu pentru mine ca un izvor amăgitor și ca o apă înșelătoare?”)²⁷.

Ieremia este profetul Domnului, dar Dumnezeu nu este oare indiferent la necazurile lui și nu le face pe plac celor necredincioși? (Ier. 12:2: „Tu i-ai sădit și ei au prins rădăcini, au crescut și au făcut roade; Tu ești aproape numai de buzele lor, dar de inima lor ești departe”). Ieremia îl acuză pe Dumnezeu că a profetizat, tânăr fiind, și de aceea a fost lipsit de experiență (Ier. 20:7: „Doamne, Tu m-ai aprins și, iată sunt înflăcărat; Tu ești mai tare decât mine și ai biruit, iar eu în toate zilele sunt batjocorit și fiecare își bate joc de mine”)²⁸.

Viața îi pare profetului ca o vastă iluzie și eu eșec lamentabil. Însuși Domnul pare că l-a abandonat. Ar vrea să se retragă din această activitate (Ier. 20:9a: „De aceea mi-am zis: «Nu voi mai pomeni de El și nu voi mai grai în numele Lui!»”). Amărăciunea sa este adâncă, iar răspunderea sa față de misiunea încredințată este grav rănită. Numai tăcerea și solitudinea l-ar putea mângâia cât de cât²⁹. În mijlocul crizei în care se află, Dumnezeu este acolo, iar prezența Sa tainică îl copleșește (Ier. 20:9b: „Dar iată, era în inima mea ceva, ca un fel de foc aprins, închis în oasele mele, și eu mă sileam să-l înfrânez, și n-am putut”)³⁰.

Promisiunile făcute profetului nu se vor realiza imediat. Totuși, el e încredințat că dreptatea divină se va produce și, ca atare profetul va putea să cânte cu demnitate și bucurie Domnului (Ier. 20:13: „Cântați Domnului! Lăudați pe Domnul, căci El izbăvește sufletul celui împilat din mâna făcătorilor de rele”)³¹.

Confesiunile lui Ieremia prezintă, cu multă elocvență, angoasa și tensiunea sufocantă a unui profet, în conflictul său cu nedreptatea și

27 J. BRIEND, „Le Livre de Jérémie...” p. 40.

28 M. LUTHI, *Les confessions...* p. 5.

29 *Ibidem*

30 M. F. FORTIN, „Jérémie le prophète. Un itinéraire dans le foi”, *Foi Vivante*, Paris, Cerf, p. 78.

31 J. BRIEND, „Le Livre de Jérémie...” p. 42.

minciuna semenilor. În același timp, plasate printre profețiile sale, confesiunile au darul de a contribui la redarea demnității unui profet și a celor ce-i sunt fideli. Strigătele de speranță a celor necăjiți le regăsim în foarte mulți psalmi (4, 6, 11, 12, 21, 34, 37-43, 54, 59, 68, 73, 76, 78, 82, 87, 101, 108, 136, 139-142).

În aceste rugăciuni, ce vin din inimă, cel suferind se simte abandonat de Dumnezeu, și cu toate acestea nu are altă șansă decât să-l roage pe acesta, pe „Dumnezeul absent”, să-i dea putere să-și păstreze demnitatea³². Expresia acestor sentimente profunde este indispensabilă atunci când vrei să te apropii de Domnul cu demnitate, fie individual, fie colectiv³³.

Rugăciunile personale ale lui Ieremia nu sunt doar forme de agresiune față de ceilalți, ele îl pot ajuta, pe el și pe alții ca el, la descărcarea unei tensiuni, sau pot sublinia intensitatea unei emoții. Imprecățiile nu sunt doar forme de protest, ci pot exprima, cu sinceritate și vehemență, zbciumul sufletesc. În cazul nostru ele îl lasă pe profet să-și accentueze încă o dată demnitatea slujirii³⁴.

4. Legământ nou, sau speranță și demnitate

În chiar inima cărții lui Ieremia avem așa zisa carte a „consolării”, care oferă un mesaj de speranță și demnitate pentru poporul lui Israel³⁵. Când profetul Ieremia vorbește despre legământul încheiat de Dumnezeu cu strămoșii săi (Ier. 11:1-11), folosește cuvinte precum „a asculta”, „legământ”, „părinți”, toate pentru a accentua punctul culminant al mesajului său: casa lui Israel și casa lui Iuda au rupt acest legământ³⁶.

Exodul și Legământul sunt două moduri distincte, dar unice, de intervenție a Domnului în favoarea poporului său³⁷. Generația lui Ieremia îl roagă pe Dumnezeu să nu lase poporul în deznădejde și să nu abandoneze Legământul (Ier. 14:20: „Mărturisim, Doamne, necredința noastră și fărădelegile părinților noștri, că am păcătuit înaintea ta. Nu ne

32 J. BOWKER, *Le Grand Livre...* p. 209.

33 A. RIDOURAD, *Jérémie...* p. 79 u.

34 R. PHILIPPE, M. DENIS (ed.), *Jérémie...* p. 82 u.

35 Henri CAZZELLES, „La production du livre de Jérémie dans l'histoire ancienne d'Israël”, *Masses Ouvrières*, nr. 343, 1978, p. 11 u.

36 Th. RÖMER, *Discours...* p. 16.

37 *Ibidem*, 17.

lepăda pe noi pentru numele Tău! Nu necinsti tronul slavei Tale! Adu-Ți aminte și nu strica legământul tău cu noi!”). Dacă Domnul a încununat istoria sa cu Israel printr-un legământ, când l-a ajutat să iasă din Egipt, din casa robiei, tot El va fi Acela care va reînnoi legământul, binecuvântând un nou exod, de data aceasta din Babilon spre țara făgăduinței³⁸.

Capitolele 30 și 31 din Ieremia cuprind cele mai multe amintiri privind mântuirea și speranța. Ele formează așa numita carte a consolării, sau a mângâierii³⁹.

Dacă în Ier. 30:12-15 profetul descrie situația religioasă a lui Israel ca fiind a unui popor rănit, ce nu poate fi vindecat și nici ajutat, în Ier. 30:17 apare medicul salvator, în persoana Domnului, care știe să lege și să vindece rănilile⁴⁰.

Abordând tema omului rănit și abandonat profeția din Ier. 31:2-6 evocă restaurarea lui Israel. El va fi binecuvântat și va descoperi dragostea lui Dumnezeu față de el. Imaginile se multiplică când descriu această restaurare: construcții, nunți, viile bogate etc.⁴¹. Mama care își plânge fiii, Rahela, va aduce pe lume un nou Israel; întoarcerea celor exilați în patria lor se poate compara cu o nouă naștere. Numai Dumnezeu poate face posibil un asemenea act⁴².

Textul cel mai cunoscut din Ieremia este cel din 31:31-34, unde este anunțat noul legământ⁴³. Dumnezeu va încheia un nou legământ cu casa lui Israel și cu casa lui Iuda, un legământ deosebit de cel vechi, care a fost încălcat de popor. Legea, ca expresie a voinței Domnului, nu a fost înlăturată; ea va fi înscrisă de Dumnezeu în inima lor (Ier. 31:33b: „Voi pune legea Mea înăuntrul lor și pe inimile lor voi scrie și le voi fi Dumnezeu, iar ei Îmi vor fi popor”)⁴⁴.

Legământul va fi nou pentru că Dumnezeu nu ține cont de trecut; El iartă. Mai mult decât atât, legea va fi înscrisă în inima celui credincios, bine știind că inima, în Vechiul Testament, este partea cea mai intimă a omului; ea este centrul tuturor capacităților intelectuale, sentimentale și

38 Raymond E. BROWN, Joseph A. MAYER, Roland E. MURPHY, *Introducere și comentariu la Sfânta Scriptură*, vol. I, Galaxia Gutenberg, 2005, p. 233.

39 Th. RÖMER, *Discours...* p. 26.

40 J. BRIEND, „Le Livre de Jérémie...” p. 44.

41 P. - M. BOGAERT (ed.), *Le Livre de Jérémie...* p. 69 u.

42 D. BOURGUET, *Des métaphores de Jérémie*, Paris, Gabalda, 1987, p. 82 u.

43 J. BRIEND, „Le Livre de Jérémie...” p. 44.

44 *Ibidem*, p. 45.

morale⁴⁵. Noutatea legământului constă în aceea că Dumnezeu însuși va face în așa fel încât omul să-L poată iubi din toată inima sa (Deut. 4:4 ș.u.); pentru ca el să poată, în tot ceea ce face, să înțeleagă și să observe legea lui Dumnezeu⁴⁶.

Promisiunea noii alianțe va fi influențată de restaurarea lui Israel, întreprinsă de Ezdra și Neemia (Ezd. 10:3; Neem. 10:1)⁴⁷. În preajma nașterii creștinismului, comunitatea de la Qumran și-a însușit aceste promisiuni, deoarece cei care veneau aici intrau în noul legământ⁴⁸.

Pentru primii creștini, noul legământ devine rațiunea existențială: cu ei Dumnezeu, prin Iisus Hristos, a concluzionat această alianță (Evrei 8:8-12 = Ier. 31:31-34). Atât evanghelistul Luca cât și apostolul Pavel se inspiră în relatarea Cinei celei de Taină din Ier. 31.

5. Demnitate și binecuvântare

Profetul Ieremia rămâne în istorie un model de mărturie asupra sfârșitului unei epoci și al păstrării demnității și speranței în situații dificile și într-o lume ce se naște.

Deși se află într-o situație delicată, de conflict armat, Ieremia face un gest care șochează. Întemnițat fiind e preocupat de o tranzacție patrimonială (Ier. 32). Face demersuri pentru a cumpăra o țarină de la unchiul său din Anatot. Deși nimeni nu cumpăra pământ în acest context de conflict militar, Ieremia vrea să arate prin gestul său, că odată, cândva, în viitor, această tranzacție îi va aduce satisfacție⁴⁹. Mesajul și gestul său sunt valabile pentru toți conaționali săi. Și ei vor putea face asemenea operațiuni care le vor aduce beneficii în viitor⁵⁰. Mesajul e unul profund, ce conferă distincție unei nații. Iuda își va recăpăta libertatea și oamenii se vor putea bucura, din nou, de viața trăită cu propria familie, în propria casă⁵¹. Recurgerea la acțiuni simbolice – îngroparea și dezgroparea unui

45 Th. RÖMER, *Discours...* p. 28.

46 H. CAZZELLES, „Jérémie et le Déutéronome”, *Recherches de Science Religieuse*, 1951, p. 17 u.

47 Paul ABADIE, „Le livre d’Esdras: Un midras de l’Exode?”, *Transeuphratène*, 14 (1998) p. 19-31.

48 Th. RÖMER, *Discours...* p. 29.

49 R. E. BROWN et alii., *Introducere...*, p. 284.

50 *Ibidem*.

51 Th. RÖMER et alii., *Introduction...*, p. 431.

brâu de in, spargerea unui vas de lut, cumpărarea țarinei de la Anatot – scrise sub forma unor narațiuni, au ca scop principal sublinierea intervenției divine în lume⁵².

Din perspectiva profetului, poporul lui Israel va fi binecuvântat și în perioada stăpânirii babiloniene. Ieremia le trimite o scrisoare celor din Babilon (29:1 ș.u.). Această scrisoare este datată după ducerea în robie a regelui Iehonia și a notabilităților din Ierusalim, petrecută în 597 î.Hr. Epistola a fost trimisă, printr-o delegație a regelui Sedechia, pentru cei din Babilon⁵³.

În Ier. 29:3 sunt amintite două familii din diasporă, care au avut un rol important în reforma regelui Iosia din 622 î.Hr. Fiind pacifiste, și apreciind activitatea lui Ieremia, ele vor fi o excelentă oportunitate pentru relansarea raportului dintre regele Sedechia și curtea babiloniană⁵⁴.

Profetul Ieremia rămâne fidel politicii sale de supunere față de Nabucodonosor, neacceptând ideea, care circula prin Ierusalim, că puterea babiloniană va fi înfrântă și că exilații se vor întoarce în curând în țara natală⁵⁵. Evreii din Babilon trebuie să trăiască în țară străină și să coopereze pentru bunăstarea ei. Exilații sunt îndemnați să se poarte cu demnitate și să se roage pentru binele țării, că de binele ei atârnă și propășirea lor (Ier. 29:7)⁵⁶.

Ieremia îi îndeamnă pe exilați să nu îi creadă pe profeții care sunt printre ei. Încrederea trebuie să o aibă în Domnul „pentru că numai El știe gândul cel bun ce-L are pentru ei” (29:11), să le dea demnitate și speranță⁵⁷. Din scrisoarea lui Ieremia rezultă că evreii trebuie să fie un exemplu, indiferent unde s-ar afla, în țara lor, sau departe de ea, printre străini. Rezultă de aici că mesajul spiritual și moral este nu numai pentru evrei, ci pentru întreaga umanitate. Respectul și demnitatea, subliniate

52 v. Gordon D. FEE, Douglas STUART, *Biblia ca literatură*, Ediția a II-a, Oradea, Kerigma, 2017, p. u.

53 R. E. BROWN et al., *Introducere...* vol. IV, 2009, p. 271.

54 *Ibidem*.

55 J. BRIEND, „Le Livre de Jérémie...” p. 50-51.

56 Fericitul Augustin invocă versetul acesta, alături de 1 Timotei 2, 2, pentru a justifica rugăciunile pentru căpeteniile politice. Când pacea domnește într-o țară Biserica înflorește. Pacea seculară favorizează pacea Bisericii (*De civitate Dei* 19, 26), (v. *Septuaginta* 6/ I, Polirom, Iași, 2011, p.50)

57 J. BRIEND, „Le Livre de Jérémie...” p. 51.

de profet, arată un progres în gândirea vechi-testamentară⁵⁸. Demnitatea umană capătă, prin predica profetului Ieremia, o dimensiune universală. Religia evreiască a fost eliberată de limitele temporale și spațiale.

În Babilon, neavând Templu, evreii au creat sinagoga, pentru adunările religioase. În locul jertfelor evreii vor sublinia rugăciunea și în locul preoților ritualiști vor accentua rolul rabinilor. Religia lor devine, din imobilă și rigidă, ceva mobil, exportabil și invizibil. Rugăciunea devine simbol universal al devoțiunii față de Dumnezeu. Exemplul e urmat atât de creștini cât și de musulmani.

Istoria remarcă toleranța de care au beneficiat iudeii în Babilon, unde ajung să prospere și să devină sârguincioși ai învățaturii. Demnitatea s-a păstrat și departe de țară. Au învățat acolo să fie manierați, gentili și rafinați⁵⁹.

Concluzii

Credința evreilor din perioada exilului babilonic a fost puternic zdruncinată de evenimentele petrecute.

Profetul Ieremia și învățații evrei, de după el, au știut să reactualizeze mesajul de speranță, bazat pe un legământ ce va fi reînnoit. Profetul nostru a demonstrat că demnitatea unui popor se poate păstra și dincolo de granițele țării, arătând că libertatea și credința străbună sunt inseparabile. Tot el ne învață că relația cu statul trebuie să fie una de colaborare pentru a păstra valorile transcendente. În scrisoarea către cei din Babilon, Ieremia transmite un mesaj, ce rămâne mereu actual: atât patria cât și străinătatea sunt păstrătoare autentice ale credinței și tradiției vechi, dacă omul se poartă cu demnitate. El este inițiatorul unei schimbări de paradigmă în stil mare: și acasă și în exil demnitatea persoanei poate fi păstrată, dacă există credință autentică.

---

58 Max I. DIMONT, *Evreii, Dumnezeu și Istoria*, București, Hasefer, 1997, p. 70-71.

59 *Ibidem*.

Bibliografie

- ✦ *Septuaginta* 6/1, (Volum coordonat de Cristian BĂDILIȚĂ, Francisca BĂLTĂCEANU ȘI Monica BROȘTEANU), Iași, Polirom, 2011.
- ✦ ABADIE, Paul, „Le livre d’Esdras: Un midras de l’Exode?”, *Transeuphratène*, 14 (1998).
- ✦ BEHLER, Gebhard Marie, *Les confessions de Jérémie*, Tournai, Casterman, 1959.
- ✦ BOGAERT, Pierre-Maurice (ed.), *La livre de Jérémie. Le prophète et son milieu. Les oracles et leur transmission*, Leuven (Bibliotheca Ephemeridum Theologicarum Lovaniensium 54), 1981.
- ✦ BOURGUET, Daniel, „Des métaphores de Jérémie”, *Études biblique* 9, Paris, 1987.
- ✦ BOURGUET, Daniel, *Des métaphores de Jérémie*, Paris, Gabalda, 1987.
- ✦ BOWKER, John, *Le Grand Livre de la Bible*, Paris, Cerf, 1999.
- ✦ BRIEND, Jacques, „Le Livre de Jérémie”, *Cahiers Évangile* 40, Paris, Cerf, 1982.
- ✦ BROWN, Raymond E., Joseph A. MAYER, Roland E. MURPHY, *Introducere și comentariu la Sfânta Scriptură*, vol. I, Galaxia Gutenberg, 2005.
- ✦ CAZZELLES, Henri, „Jérémie et le Déutéronome”, *Recherches de Science Religieuse*, 1951.
- ✦ CAZZELLES, Henri, „La production du livre de Jérémie dans l’histoire ancienne d’Israël”, *Masses Ouvrières*, nr. 343, 1978.
- ✦ CURTIS, Adrian / RÖMER, Thomas (ed.), *The Book of Jeremiah and Its Reception – Le Livre de Jérémie et sa réception*, Leuven, (Bibliotheca Ephemeridum theologicarum Lovaniensium), 1997.
- ✦ *Dicționar Enciclopedic de Iudaism*, București, Hasefer, , 2000.
- ✦ DIMONT, Max I., *Evreii, Dumnezeu și Istoria*, București, Hasefer, 1997.
- ✦ FEE, Gordon D., STUART, Douglas, *Biblia ca literatură*, Ediția a II-a, Oradea, Kerigma, 2017.
- ✦ FERRY, Joëlle, „Illusion et salute dans la prédication prophétique de Jérémie”, *Beihefte zur Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft*, Berlin, de Gruyter, 1994.
- ✦ Flaviu, IOSIE, *Antichități iudaice* I, X, VI, 3, București, Hasefer, 1999.
- ✦ FORTIN, Marie-France, „Jérémie le prophète. Un itinéraire dans le foi”, *Foi Vivante*, Paris, Cerf.

- ✦ GOLDMAN, Yohana, „Juda et son roi au milieu des nations. La dernière rédaction du livre de Jérémie”, în CURTIS, A. H. W. / RÖMER, Thomas (ed.), *The Book of Jeremiah and Its Reception – Le Livre de Jérémie et sa réception*, Leuven, (Bibliotheca Ephemeridum theologicarum Lovaniensium), 1997.
- ✦ LUTHI, Marc, *Les confessions de Jérémie*, Promesses, nr. 197, 2016.
- ✦ MOTTU, Henry, *Les „confession” de Jérémie*, Genève, Labor et Fides, 1985.
- ✦ NOËL, Damien „Au temps des rois d’Israël et de Juda”, în *Cahiers Évangile*, 109 (1999), Paris, Cerf.
- ✦ PHILIPPE, Roulet/ DENIS, Müller «ed.», *Jérémie un prophète en temp de crise*, Genève, Labor et Fides, 1985.
- ✦ RIDOUARD, André, „Jérémie, L’épreuve de la foi”, *Lire la Bible* 62, Paris, 1983.
- ✦ RÖMER, Thomas, Jean-Daniel MACCHI et Cristophe NIHAN (ed.), *Introduction à L’Ancien Testament*, Genève, Labor et Fides, 2009.
- ✦ RÖMER, Thomas, *Discours de Jérémie, ou l’actualité permanente de la Parole de Dieu*, Aubonne, Moulin, 1992.
- ✦ WISSER, L., *Jérémie, critique de la vie sociale*, Genève, Labor et Fides, 1982.